

9.

ВИДОВЕ ИЗТОЧНИЦИ НА ГРАЖДАНСКОТО ПРАВО И ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Ключови понятия:

Видове източници: Конституция на РБ, граждански закони и кодекси; подзаконови актове (правилници за прилагане на законите, наредбите и инструкциите); международни договори и норми на международното право; правни обичаи; съдебни тълкувателни решения; действието им.

Източници на гражданското право и законодателство – това са формите на изразяване на гражданскоправните норми.

➤ Съществуват следните **класификации на източниците на гражданскоправните норми:**

1. Според *документалния им носител* източниците на гражданскоправните норми са:
 - *Конституцията на Република България* – съдържа норми, уреждащи основните права и задължения на гражданите за признаване и гаранция на частната собственост и свободната стопанска инициатива, правото на наследяване, разпоредбите относно брака и семейството, закрилата на авторските и патентните права и др.
 - *Гражданските закони и кодекси* (Закон за лицата и семейството, Закон за юридическите лица с нестопанска цел, Закон за собствеността, Закон за задълженията и договорите, Закон за особените залози, Закон за авторското право и сродните му права, Закон за патентите, Закон за наследството и др. закони; кодекси).
 - *Подзаконови актове* – актове на изпълнителната власт като постановления на Министерския съвет, с които се приемат пра-

вилници за прилагане на законите, наредбите и инструкциите. Те се издават в изпълнение на законите.

- *Международни договори и норми на международното право.*
- *Правни обичаи*, характеризиращи се с това, че са правила за поведение, основани на осъзнаването на тяхната необходимост, навик и подражание, защитени с държавна принуда;
- Тълкувателни решения на Конституционния съд, Върховния касационен съд, Върховния административен съд.

2. Според юридическата им сила:

- *Конституция на РБ;*
- *Норми на международното право и международните договори на РБ;*
- *Кодекси и закони;*
- *Подзаконови актове;*
- *Правни обичаи.*

3. Според формата на въздействие върху обществените отношения източниците биват:

- *преки* (Конституцията на РБ, кодекси и закони, подзаконови актове, международни актове, правни обичаи);
- *косвени* (договорите, моралът и добрите нрави, справедливост).

➤ Гражданското законодателство се характеризира с редица юридически значими процедури: *влизане в сила и действие*;

▶ ***Влизане в сила на гражданскоправните нормативни актове:***

- *влизане в сила на нормативните актове* – става в момента, който е изрично посочен в текста на предходните или заключителните им разпоредби; във всички останали случаи – три дни след обнародването им в “Държавен вестник”;

- *загубване на юридическата им сила* – става с изтичане на срока на действието им или при изрична отмяна от компетентния орган, или когато компетентният орган е приел нов закон, който е влязал в сила и регулира същите обществени отношения;
- *Гражданските нормативно-правни актове се обнародват в “Държавен вестник”*.

► *Действието на гражданскоправните актове* се изразява в неговото юридическо съществуване във физическия и виртуалния свят, което има три основни измерения: *време, пространство и по отношение на лицата*.

- *действие във времето* – влизането в сила, загубването на юридическата сила и действието им занапред. Допуска се като изключение обратно действие на нормативния акт.
- *действие в пространството* – гражданскоправните норми от национално значение се прилагат върху територията на цялата държава или сегмент от интернет пространството; от местно значение – върху посочената в акта местност.
- *действие по отношение на лицата* – принципно гражданскоправните норми имат действие спрямо всички български и чужди граждани или лица без гражданство, намиращи се на територията на страната; но могат да действат върху територията на цялата страна спрямо определен кръг лица или органи (напр. задължение-то за носене на документите за правоуправление от всички водачи на моторни превозни средства); или само за български или чужди граждани.